

Friske øjne på buskenes kvaliteter

PLANTEANVENDELSE. Med 16 forskellige buskbeplantninger giver Marie Schnell på Have & Landskab et bud på hvordan vi kan folde et forsømt elements mange fordele ud i lyset

Temaet Klima med og uden bunddække. Allerede første forår er det tydeligt at se hvordan bunddække øger både frodighed, farver og oplevelsesværdi. Artstemaet 'Klima' består af arter der er robuste over for store udsving i temperatur og længere tid med tørke. Foto: Marie Schnell.

Af Jeanette Thysen

Når Have & Landskab '17 slår portene op i august er det - bogstaveligt talt - omgivet af en ny og bred vifte af spændende buske. Et nyt samarbejde mellem Københavns Universitet, Danske Planteskoler, Landbrugs- og Gartnerskolen Selandia og Have & Landskab sætter fokus på buskenes kvaliteter og deres samspilmuligheder med stauder efter mange år i skyggen.

Intentionen er gerne grøn fra start, men ender ofte ud i et kønsløst krat uden spor af buskenes oprindelige vækst. Når hverdagen for en beplantning melder sig, lever landets buske livet ensomt og forladt langs gader og stræder, omkring boliger, institutioner og andre byggerier. Det er desværre et billede vi alle kender alt for godt.

Det er ikke bare synd og skam ifølge bestyrelsesformand for Have & Landskab, slotsgartner Palle Kristoffersen. Det er også decideret forkert og fagligt forarmende.

„Buskene har et enormt potentiale. Desværre er den faglige stolthed i at planlægge og vedligeholde en pragtfuld buskbeplantning efterhånden gået i glemmebogen i forenklingens og besparelsens hellige navn. Det håber jeg på at vi for alvor kan få vendt rundt på med den storstilede demonstrationsbeplantning og det forskningsprojekt som har sat det hele i gang,“ siger Palle Kristoffersen der ser frem til med årene at følge de 16 buskplantningers udvikling fra den ene Have & Landskab til den næste.

Helt nye plantemetoder

Buskbeplantningerne består af nye og spændende sammensætninger af buskarter som eksempel roser, havtorn, taks og pil plantet med varierende tæthed, i flere forskellige størrelser og højder samt med og uden bunddække. Med dem vil landskabsarkitekt og ph.d.-studerende Marie Schnell, der står bag den nye demonstrationsbeplantning, give Have & Landskabs gæster ny og solid

faglig inspiration til en bedre brug af buske.

Målet er at vi som fagfolk bliver klogere på hvordan buske vokser og påvirker hinanden. Samtidig skal vi lære at bruge buske på en ny og spændende måde. Vi skal i fremtiden tænke flere forskellige, nye arter af buske sammen. Vi skal også tænke i temaer, i årstidsvariation og bunddække for at fremme oplevelsen af beplantninger med buske året rundt og øge biodiversiteten.

Buskene skal nemlig frem i lyset og igen komme til ære og værdighed. De gøldede ørker som buskbeplantninger ofte ender med, skal afløses af frodige og farverige buskader der giver os mere alsidige og varige planteoplevelser end de mange ensformige og kønsløse beplantninger som størstedelen af vores beplantninger med buske i dag byder på.

„Det er jo alt for tidligt at komme med faglige konklusioner, men allerede nu er der stor inspiration at hente alene ved at komme og se, hvor for-

skellige udtrykkene er fra starten,“ fortæller Marie Schnell om de 16 opskrifter på buske der i foråret blev plantet og fremover skal inspirere Have og Landskabs gæster. „Desuden er der virkelig knald på farverne i forhold til de fleste buskbeplantninger, og jeg tror at folk vil blive overraskede over at se forskellen på bedeuden uden bunddække og dem med,“ fortsætter Marie Schnell.

Tit bliver bunddække nemlig udelukket når eksempelvis et boligselskab skal lave en buskbeplantning fordi det er dyrere i indkøb både at købe buske og bunddække. Samtidig kræver det viden om hvilke stauder der kan trives sammen med buskene. En viden som måske mangler.

„Det er sandsynligt at driften bliver billigere på sigt, og ikke mindst er udtrykket virkeligt markant fra starten fremfor det mere nøgne og lidt fattige udtryk i en helt ny buskbeplantning hvor man har sparet på bunddække, størrelse eller plantetæthed. Det

1.1 Natur - Forskudt

Princip: Forskudt
 Tjækkede lag i overfladen
 Tykt lag af uforvandede, afgrænsede flader.
 Højt usynlig
 Forsting: grøper med spredte overflader
 1-2 lag + bunddække
 Best 01/16 ud

1.2 Strand - 1x1

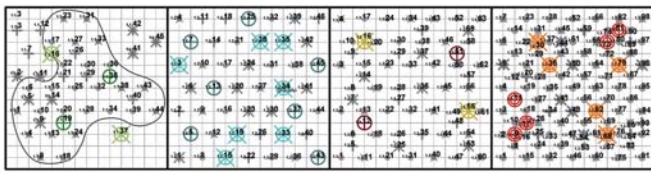
Princip: 1x1 alle størrelser
 Afsluttet område
 Højt usynlig
 Forsting: efter spædt
 1 lag + bund
 Best 01/16 ud

1.3 Klima - Usynlig

Princip: "Usynlig lagdeling"
 4-6 lag i 1-2 meter
 Afsluttet afsløring af afsluttet område
 Forsting: efter spædt
 2-3 lag + bunddække
 Best 01/16 ud

1.4 Sol - Stort

Princip: Store kvaliteter tæt
 1-2 m i 1-2 meter
 Afsluttet afsløring af afsluttet område
 Forsting: Bredt og af slænge højgræsige planter
 1-2 meter afstand
 2-3 lag
 Best 01/16 ud

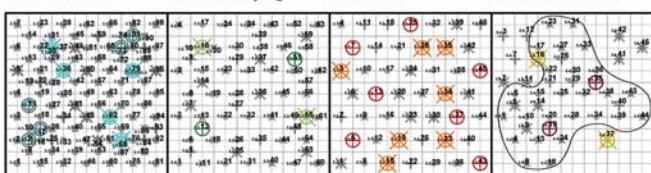
Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Sølvgræs og Bælg ⊕ 0.2 1.0m (standard): Citrus angrene ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Pengebus og Bælg ⊕ 0.2 1.0m (standard): Sølvgræs og Bælg ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Citrus og Yucca ⊕ 0.2 1.0m (standard): Pengebus ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Stor ⊕ 0.1 1.0m (standard): Julegran og usynlig ⊕ 0.2 1.0m (standard): Julegran og usynlig ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig
--	--	---	--

3.1 Strand - Stort

3.2 Natur - Usynlig

3.3 Sol - 1x1

3.4 Klima - Forskudt

Stor ⊕ 0.1 1.0m (standard): Pengebus og Bælg ⊕ 0.2 1.0m (standard): Citrus angrene ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Sølvgræs og Bælg ⊕ 0.2 1.0m (standard): Citrus angrene ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Julegran og usynlig ⊕ 0.2 1.0m (standard): Julegran og usynlig ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Citrus og Yucca ⊕ 0.2 1.0m (standard): Pengebus ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig
--	--	--	---

2.1 Sol - Usynlig

Tema: Sol
 Forsting: 1-2 m, 2-3 m og usynlig
 Afsluttet afsløring af afsluttet område
 Forsting: Bredt og af slænge højgræsige planter
 1-2 meter afstand
 2-3 lag
 Best 01/16 ud

2.2 Klima - Stort

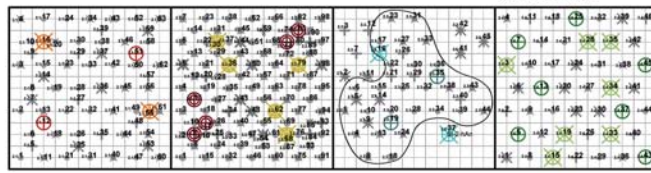
Tema: Klima
 Afsluttet afsløring af afsluttet område
 Forsting: Bredt og af slænge højgræsige planter
 1-2 meter afstand
 2-3 lag
 Best 01/16 ud

2.3 Strand - Forskudt

Tema: Strand
 Afsluttet afsløring af afsluttet område
 Forsting: Bredt og af slænge højgræsige planter
 1-2 meter afstand
 2-3 lag
 Best 01/16 ud

2.4 Natur - 1x1

Tema: Natur
 Afsluttet afsløring af afsluttet område
 Forsting: Bredt og af slænge højgræsige planter
 1-2 meter afstand
 2-3 lag
 Best 01/16 ud

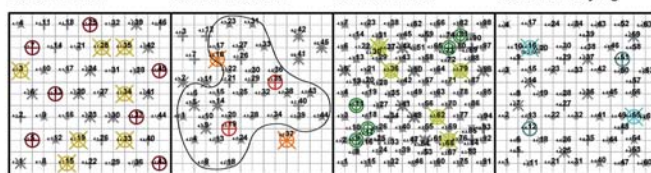
Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Julegran og usynlig ⊕ 0.2 1.0m (standard): Julegran og usynlig ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Citrus og Yucca ⊕ 0.2 1.0m (standard): Pengebus ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Pengebus og Bælg ⊕ 0.2 1.0m (standard): Sølvgræs og Bælg ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Sølvgræs og Bælg ⊕ 0.2 1.0m (standard): Citrus angrene ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig
--	---	--	--

4.1 Klima - 1x1

4.2 Sol - Forskudt

4.3 Natur - Stort

4.4 Strand - Usynlig

Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Citrus og Yucca ⊕ 0.2 1.0m (standard): Pengebus ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Julegran og usynlig ⊕ 0.2 1.0m (standard): Julegran og usynlig ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Sølvgræs og Bælg ⊕ 0.2 1.0m (standard): Citrus angrene ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig	Standard ⊕ 0.1 1.0m (standard): Pengebus og Bælg ⊕ 0.2 1.0m (standard): Sølvgræs og Bælg ⊕ 0.3 1.0m (standard): Pengebus og Yucca ⊕ 0.4 1.0m (standard): Sølvgræs og usynlig ⊕ 0.5 1.0m (standard): Tjørnsørens ⊕ 0.6 1.0m (standard): Julegran og usynlig
---	--	--	--

Planteplanen med de 16 forskellige bede med mange kombinationer. Der er fire artstemaer, Natur, Strand, Klima og Sol som hver især er plantet på fire forskellige måder. Kan du ikke se det her, kan du se det på Have & Landskab, ikke bare i år, men i flere år fremover.

I artstemaet 'Klima' har buske og bunddække varme farver i blade, frugter og blomster. Som ved de øvrige plantninger er der tre etager af buske der kan opnå højder på henholdsvis <1 meter, 1-3 meter og >3 meter og dermed give mere fyldige beplantninger. Foto: Marie Schnell.

er nogle af de ting som vi med tiden kan sige meget mere om. Vi er jo interesserede i at finde ud af hvad der påvirker plantninger og hvordan vi laver dem så de fungerer rigtigt godt og udvikler sig som planlæggeren havde intentioner om," fortæller Marie Schnell. Hun understreger at der eksempelvis også vil blive forsket i hvordan buskbeplantningerne ændrer udtryk over tid, alt efter om de breder sig med rodudløbere eller ej.

Fire artstemaer

For at få plads til demonstrationsplantningen på Have og Landskabs faste udstillingsareal i Slagelse er der blevet ryddet og anlagt stier på stykket lige syd for Jernbjerggårdsvej og bag planteskoleområdet. Her kan du som gæst se de fire forskellige artstemaer Natur, Strand, Klima og Sol som hver især er plantet på fire forskellige måder:

- Buskene er plantet i standardafstand, 1 plante pr. m².
- Buskene er plantet i etager (hvor buske i samme plantning

Artstemaet 'Strand' har associationer til den grå klit med fyr, gråris, enkeltblomstrende roser og grå græsser. Som det ses er der stor forskel på udtrykket i de to artstemaer. Foto: Marie Schnell.

har forskellig sluthøjde) og med en afstand der svarer til planternes sluthøjde.

- Buskene er plantet i etager med store planter og op til 3 pr. m².
- Buskene er plantet i etager som flader med overstandere.

Tilsammen giver de fire temaer og fire forskellige plantemåder de 16 forskellige buskbeplantninger som testes med og uden stauder.

Temaernes arter

På temaet Strand består buskene af almindelig bjergfyr, havtorn, flodpil, glansbladet rose, krybende dværgmispel og gråris.

I temaet Sol er buskene på plantelisten bærmispel, buskhestekastanje, ildtorn, orange kornel, buskpotentil og rønnespirea.

I Natur er buskene mørkbladet hyld, rød kornel, trådbladet tørst, rosmarinpil samt almindelig taks og ene.

Temaet Klima består af kirsebærkornel, hjortetaktræ, blårespirea, almindelig berberis, birkebladet spirea og diervilla.

Fælles for hvert tema er at der indgår én eller flere buske som giver spiselige bær. Desuden indgår der i hvert tema tre forskellige typer bunddække hvoraf mindst én type er stedsegrønne, og har værdi om vinteren.

Med buskkombinationerne vil Marie Schnell både teste mobile og stationære buske, plantetæthed, lagdelinger og konkurrence samt bunddække, og hvordan kombinationerne påvirker ukrudt, buskenes vækst og overlevelse.

Forsøgsplantninger er sammensat af Marie Schnell, Torben Dam, Björn Wiström og Anders Busse Nielsen, alle fra Københavns Universitet, i samarbejde med Danske Planteskoler, Landbrugs- og Gartnerskolen Selandia og Have & Landskab i marts 2017. Danske Planteskoler støtter projektet økonomisk og leverer planterne til projektet.

Se og hør mere om buske
Marie Schnell har store forhåbninger til at projektet vil give inspiration fra start og ikke mindst bringe ny faglig viden på banen på sigt.

„Vi har brug for friske øjne til at se på buskenes mange positive kvaliteter til at give os

blomster, farver, årstidsvariation, volumen og læ året rundt og fremme dyrelivet. Samtidig skal vi samle vores eksisterende viden om buske og lave nogle generelle anbefalinger, så vi alle kan bruge og få gavn af buskenes mange kvaliteter og få gladere borgere og haveejere,“ lyder det fra Marie Schnell.

Demonstrationsplantningerne vil vise os forskellige måder at anvende buske på og samtidig indgå som en del af Marie Schnells kommende ph.d. hvor hun undersøger hvordan vi fremadrettet får vores beplantninger med buske til at lykkes.

Du kan høre meget mere om de mange tanker og metoder bag demonstrationsplantning på Fagligt Forum på Have & Landskab, hvor Marie Schnell er klar med oplægget 'Brug buske bedre' på alle udstillingens tre sensommerdage fra onsdag den 30. august til fredag den 1. september. □

Marie Schnell er landskabsarkitekt og ph.d.-studerende på Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning på Københavns Universitet. Hun startede sit ph.d.-studie om buske med arbejdstitlen 'Shrub plantings close to nature - sustainable strategies for design and maintenance' den 1. januar 2017. Projektet vil strække sig over fire år. Torben Dam er hovedvejleder, Anders Busse Nielsen og Björn Wiström er medvejledere.

SKRIBENT
Jeanette Thyssen er havearkitekt, freelanceskribent og fotograf.

Studerende Nissrine El Malki og Malene Fogh Bang i gang med indledende feltarbejde. Foto: Marie Schnell.

